

Puolen vuoden vapaus

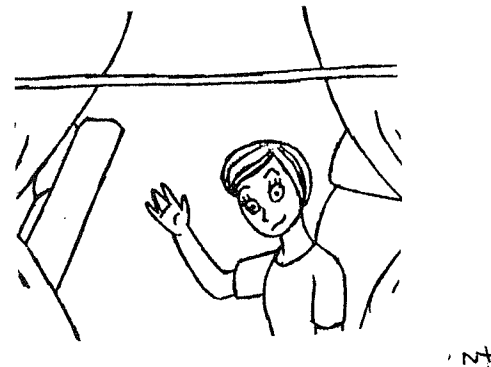
Minulla on sellainen tunne, kuin aikoisin juuri hypätä liikkuvasta junasta. Tiedän, että hyppyni jälkeen jään katsomaan, miten juna jatkaa matkaansa ja katoaa näkyvistäni.

Edessäni on puolen vuoden vuorotteluvapaa, josta olen sopinut työnantajani kanssa. Laki vuorotteluvapaasta tuli voimaan 1.1.1996. Vuorotteluvapaa tarkoittaa sitä, että työntekijä antaa paikkansa työttömälle. Työntekijän oma palvelusuhde jää lepotilaan ja hän voi palata takaisin työhön vuorotteluvapaan jälkeen.

Miten aion vapaani käyttää? Ensinnäkin aion opiskella. Viittomakieleni kaipaa kohennusta ja tammikuinen kurssi panee vauhtia viittomiin. Jatkan myös suomen kielen ja tiedotusalan opintoja. Opiskelu iltaisin, työn jälkeen, on tosi rankkaa, olen sen kokenut aikaisemmin.

Lomalla pitää tehdä kaikkea, jokinhan sen tietää: tapetoida ja maalata, ommella vaatteita ja kutoa mattoja, tehdä suursiivous ja kunnostaa puutarhaa. Kuntoaikin pitää hoitaa: mennä punttisalille ja ajaa pyörällä. Tuttu juttu, eikö vaan? Suunnitelmissa on vielä paljon muuta: pitää hypätä junaan ja matkustaa tapaamaan sukulaisia, joille muutoin jää niin vähän aikaa. Milloinkahan olen viimeksi kirjoittanut kirjeen ystäville Saksaan? Tai edes kortin? Lomalla on aikaa tehdä tuo kaikki. Uskokoon, ken tahtoo.

Leena Turunen

TUNTOSARVI 22. vuosikerta, ISSN 0358-2280

Päätoimittaja: vt. Liina Eloaho, toimittaja Raili Karisaari
Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Mäkelänkatu 52 A 00510 Helsinki.
Puhelin 90-396 041, tekstipuhelin 3960 4677, telefax 3960 4678.
Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, hidasaänitteellä sekä videona.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry.

Tammikuu 1/1996

* Keskustoimiston uudet kasvot Ulla ja Liina

Heistä lisää sivulla 15.

* Uuden hallituksen esittely jatkuu sivu 4.

* Näin Lahti huolehtii vammaisistaan Marja-Leena Roponen vieraili Lahden sosiaalitoimistossa sivu 8.

* Millainen on hyvä yhteiskunta? Vammaispoliittinen ohjelma valmistunut sivu 11.

Sisällys:

Näin ilmestyy Tuntosarvi..... 2

Pääkirjoitus
Linjat on määrätty..... 3
Leena Turunen

Uusi hallitus esittäytyy..... 4

Työtä kuurosokeiden puolesta
Pauli Kelanderin haastattelu... 5

Elisa Mikkola Vammaisjärjestö-
jen neuvottelukuntaan..... 6

Toimintakalenteri ilmestyi..... 7

Lahti huolehtii kuulonäkö-
vammaisista..... 8
Marja-Leena Roponen

Eläkejärjestelmä muuttuu..... 10

Vammaispoliittinen ohjelma:
Hyvä yhteiskunta kaikille..... 11

Kehitysvammaiset
tekivät kirjan..... 12

Opiskele itsehoitoa 13

Ystävöiminta avasi
uuden maailman 14

Uusia henkilöitä
keskustoimistossa 15

Puolen vuoden vapaus 16

Näin ilmestyy Tuntosarvi

N:o	aineisto meillä	lehti postitetaan
2.	2.2.	16.2.
3.	1.3.	15.3.
4.	27.3.	19.4.
5.	2.5.	15.5.
6-7.	5.6.	28.6.
8.	28.6.	23.8.
9.	4.9.	20.9.
10.	4.10.	18.10.
11.	1.11.	15.11.
12.	28.11.	17.12.

Syntymäpäivä-ilmoitukset, kiitokset ja muut pienet viestit kannattaa ilmoittaa meille hyvissä ajoin, jotta ne ehtivät juuri oikeaan numeroon.

4-sivuinen Lukijoiden liite julkaistaan helmi-, huhti-, kesä-, syys- ja marraskuun numeroissa. Liitteessä julkaisemme lukijoiden kirjoituksia, joita käsitellään toimituksessa mahdollisimman vähän.

Toivomme kirjoittajien huolehtivan siitä, että jutut ovat selkeitä ja sopivan mittaisia; ei liian pitkiä, jotta palstatilaa riittää mahdollisimman monille. Pyrimme noudattamaan myös periaatetta, että samassa lehdessä on kultakin kirjoittajalta vain yksi juttu.

Toimitus

PÄÄKIRJOITUS

Linjat on määritetty

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus asetti viime syksynä toimikunnan kehittämään lehtitoimintaa.

Toimikunta sai tehtäväkseen määrittää Tuntosarven ja Kuurosokeiden Uutislehden tarkoituksen, mieltä lehtien sisältöä ja laatia paperin lehden linjaksi.

Toimikunta kokoontui neljä kertaa ja jätti ehdotuksensa hallitukselle. Hallitus käsitteli lehtiasiaa kokouksessaan 8.1.96 ja hyväksyi toimikunnan ehdotuksen.

Hallituksen päätöksen mukaan Tuntosarvi-lehti on kuurosokeuteen, järjestötoimintaan, apuvälineisiin ja sosiaaliturvaan erikoistunut aikakauslehti. Se on tarkoitettu kaikille Suomen kuurosokeille. Se palvelee myös kuurosokeiden ystäviä ja auttajia kuurosokeutta koskevan tiedon lähteenä.

Tuntosarven tärkeimpiä aihepiirejä ovat kuurosokeus, sosiaaliturva, yhdistystoiminta ja sen kehittäminen sekä kansainväliset uutiset.

Tuntosarvi suosii myös nk. yleisivistäviä juttuja, eli kertoo yleistä mielenkiintoa herättäneistä asioista ja vastaa lukijoiden tiedon tarpeeseen. Muita tärkeitä aiheita ovat tiedot hallituksen päätöksistä ja alan tutkimuksista sekä etujärjestötoiminnasta. Lukijoiden postia saamme lukea kuten ennenkin.

Kuurosokeiden Uutislehti on kuurosokeille suunnattu uutis- ja ilmoituslehti. Tärkeimpiä uutisia ovat kotimaan uutiset. Seuraavina tärkeysjärjestyksessä ovat ulkomaan uutiset, urheilu, järjestötoiminta, kulttuuri, henkilöuutiset, mielipiteet, nimipäivä uutiset, hallituksen päätökset ja sosiaaliturvaa koskevat uutiset.

Tuntosarvessa ja Uutislehdessä on suosittu hyvää, selkeää suomenkieltä. Lehtiteksteissä on vältetty monimutkaisia lauseita ja vierasperäisiä sanoja. Harvinaiset käsitteet on selitetty. Näin teemme jatkosakin. - Hyvää lehtivuotta!

Leena Turunen

Uusi hallitus – uudet haasteet

Yhdistyksen uusi hallitus on aloittanut työskentelynsä. Edellisessä numerossa esittelimme jo osan uuden hallituksen jäsenistä. Nyt esittely jatkuu.

– Tiedustelin, heiltä mikä on tärkein asia alkaneella toimikaudella. Mitä asioita he aikovat viedä eteenpäin?

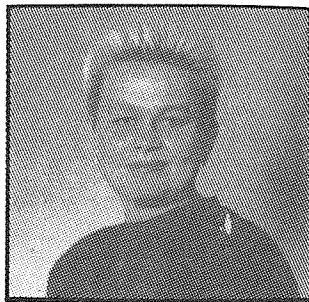
Hilkka Hyötylä valittiin ensimmäisen kerran hallitukseen vuonna 1980 varajäseneksi ja 1981 varsinaiseksi jä-

seneksi. Lukuunottamatta muutamia väli vuosia, Hilkalla on jo takanaan 15 vuoden uraputki yhdistyksen luottamustehtävissä.

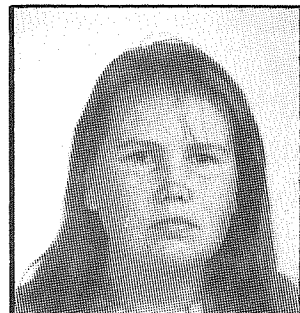
Alkanut kausi on täynnä tärkeitä asioita, joita hän ei halunnut asettaa tärkeysjärjestykseen. Mutta Hilkka toivoo, että hallituksessa riittää yhteishenkeä. – On tärkeää, että hallituksen jäsenillä on yhteinen päämäärä ja hyvä yhteistyö, hän sanoo.

Anita Palo edustaa hallituksessa kuurosokeiden nuorten ikäluokkaa. Hänet valittiin hallitukseen yhdeksi vuodeksi.

Anita haluaa edelleenkin vaikuttaa ennenkaikkea nuorten asioihin ja ongelmiin. Tärkeimpänä projektina Anita mainitsee Pohjoismaiden nuorten leirin, joka järjestetään Suomessa vuonna 1997. Leirin järjestelyt ja suunnittelu on aloitettava jo tänä vuonna.

Soile Silvenoisella alkoi toinen vuosi hallituksen jäsenenä.

Nuorten edustajana myös Soile on kiinnostunut nuorten kuurosokeiden asioista. – Tampereen asumis- ja toimintakeskuksen laajennustyö on tämän vuoden tärkein hanke. Myös Eurooppa-konferenssinonnistuminen on tärkeä tavoite. Sydäntäni lähellä ovat myös kuurosokeiden työllisyys- ja tiedonsaantimahdollisuuksien kehittäminen, Soile sanoo.

– Tehtäviä ja haasteita riittää myös tämän toimikauden aikana. –RK

Työtä kuurosokeiden puolesta

Pauli Kelder on Suomen Kuurosokeat ry:n hallituksen uusi asiantuntijajäsen, kuurosokeiden lasten vanhempien edustaja. Hän tekee työtä Valmetilla koneenrakentajana, mutta vapaa-aikoinaan Pauli Kelder uppoutuu kuurosokeustyöhön.

– Pohjoismainen konferenssi tempaisi minut mukaan. Tapasin Seijan, Pirkon ja Hilkan. Heidän esimerkkinsä rohkaisi minut mukaan kansainväliseen yhteistyöhön.

Hallituksen jäsenenä Pauli Kelder on vielä tuore. – Saan olla mukana viemässä viestiä siitä, mitä tarpeita kuurosokeilla lapsilla on, mitä he toivovat. On myös hieno asia oppia tuntemaan muita ihmisiä, joilla on samantapaisia ongelmia, Kelder sanoo.

Ruotsin isäkerho on innostanut myös Pauli Kelderia. Nyt isät ovat tulossa toukokuussa Suomeen vaihtamaan kokemuksia, saamaan tietoa ja virkistymään yhdessä – muuten vain.

"Haluan tyttärelleni normaalin elämän"

Joskus tuntuu siltä, että 14-vuotias tyttärenti Katja on aivan tavallinen murrosikäinen tyttö. Hän on omapäinen nuori nainen, joka käy koulua ja harrastaa.

Kommunikoimme viittomakielellä, myös 10-vuotias pikkuveli viitto ja pitää sitä ihan normaalina asiana. Ystäviinsä Katja pitää yhteyttä myös sähköpostin välityksellä.

Pauli Kelder kertoo tyttärensä tarinaa niinkuin olisi maailman luonnollisin asia, että Katjalla on Usherin syndrooma.

– Katja syntyi kuurona, mutta emme huomanneet ensin hänessä mitään erikoista. Vauva jokelteli kuten kaikki vauvat tekevät. Vähitellen epäilykset heräsivät. Testasimme Katjan kuuloa eri tavoin ja lopulta veimme hänet sairaalaan. Tulos varmisti epäilykset: lapsemme on kuuro.

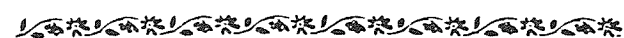
– Selvisimme ensisäikähdyksestä elämän alkuun. Lapsi sai kuntoutusta, koska hänellä oli tasapaino-ongelmia ja ne tekivät kävelemään opetteluun vaikeaksi. Kuntoutusohjaaja kävi myös meillä kotona. Iloitimme jokaisesta edistysaskeleesta. Kelderin perhe asui tuolloin Ruotsissa, Göteborgissa.

– Paluumuutto Suomeen tuntui järkevältä, sillä halusimme Katjalle ja koko perheelle yhteisen äidinkielen. Perhe palasi Jyväskylään, Katja aloitti kuurojen koulun.

– Katjan näössä ei ollut ilmennyt mitään erityistä. Olimme selvinneet ensi järkytyksestä melko hyvin, kunnes uusi takaisku myllersi elämämme hetkeksi aikaa sekaisin: Katjan liikkuminen hämärässä oli käynyt vaikeaksi ja siinä oli ensimmäinen oire, ettei kaikki ollut kunnossa. Diagnoosiksi varmistui Usherin syndrooma. Katja oli tuolloin 9-vuotias.

Ei saa piilotella

Itku ja suru laantuivat aikanaan. Huoli lapsen tulevaisuudesta painoi, mutta silti päätimme ottaa asiat ihan luonnollisina. Emme halunneet peitellä lapsemme vammoja, vaan halusimme kasvattaa hänet ihan normaalin lapsen tavoin. Hankimme hänelle sisaruksia. Nuorimmaisemme on pian puolitoistavuotias. Perheen yhteinen harrastus on jääkiekko, jota 10-vuotias pikkuveli pelaa ja koko muu perhe on tukijoukkona. –LE

On aina opittava luopumaan jostakin uskoen, että tilalle tulee jotakin uutta.

Irja Kilpeläinen

Elisa Mikkola Vammaisjärjestöjen neuvottelukuntaan

Toiminnanjohtaja Elisa Mikkola on valittu Vammaisjärjestöjen neuvottelukunnan työvaliokunnan jäseneksi seuraavalle kaksivuotiskaudelle.

Vammaisjärjestöjen neuvottelukunta toimii valtakunnallisten vammaisjärjestöjen yhteistyöelimenä. Siihen kuuluu 34 jäsenjärjestöä. Puheenjohtaja on Kuulonhuoltoliiton toiminnanjohtaja Seppo Matinvesi.

Neuvottelukunnan tarkoitus on parantaa vammaisten ihmisten elämänlaatua ja korjata esiintyviä epäkohtia. Se seuraa maan taloustilanteen vaikutuksia vammaisten ihmisten elämään ja pyrkii estämään muun muassa sen, että vammaisten etuuksia ei laman varjolla supisteta.

Vuonna 1996 neuvottelukunnan ajankohtaisia asioita ovat oikeuksien valvonnan lisäksi kansainväliset asiat. Vuosi 1996 on myös juhluvuosi. Neuvottelukunta täyttää 20 vuotta. –RK

Toimintakalenteri ilmestyi

Uusi toimintakalenteri on valmis. Se on lähetetty kaikille kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille isokirjoituksella, pisteillä tai hidasaanitteenä. Jos et ole saanut kalenteria, niin ota kiireesti yhteys aluesihteriin tai Suomen Kuurosokeat ry:n keskustoimistoon. Ja sitten kalenteri käteen ja miettimään, mille kurssille, leirille tai muuhun tapahtumaan haluat osallistua.

Tärkeintä asiassa on oma kiinnostus. Löysitkö kalenterista jotakin, johon ehdottomasti haluat mennä mukaan? Tartu kynään ja pane asia paperille: tärkeitä asioita ovat oma nimi ja osoite, kurssin nimi, aika ja paikka. Kerro myös, miksi juuri se kurssi on Sinulle tärkeä.

Mistä rahat- minne hakemukset?

Jokaisen kurssin ja leirin yhteydessä on kerrottu, kuka on maksaja. Kun maksaja on RAY eli Raha-automaattiyhdistys, ei Sinun tarvitse mennä paperisi kanssa viranomaisten luo. Voit antaa hakemuspaperin aluesihterille ja puhua hänen kanssaan. Tai voit toimittaa hakemuksesi Suomen Kuurosokeat ry:n keskustoimistoon.

Kela maksaa monia nuorten ja työikäisten kursseja. Mene Kelan toimistoon ja kerro tarpeistasi virkailijalle. Jos et saa rahoitusta Kelasta, on vielä monta mahdollisuutta. Voit mennä oman kuntasi sosiaalitoimistoon, keskussairaalaan tai terveyskeskukseen. Tärkeintä on, että olet itse mukana, kun asiastasi keskustellaan.

Kielteinen päätös?

Jätit virkailijalle paperin, jossa kerroit tarpeestasi päästä kurssille. Perustelit myös hyvin, miksi se kurssi tai leiri on Sinulle tärkeä. Ja siitä huolimatta tuli kielteinen päätös! Miksi?

Voit vaatia päätöksestä paperin, koska itsekin olit sellaisen tehnyt. Kielteisen päätöksen saaneella on oikeus tehdä valitus. Älä anna periksi, äläkä luovuta liian helposti. Valitukset johtavat usein myönteisiin päätöksiin.

Lisätietoja kurssikalenterin tapahtumista

Myönteinen päätös kurssin rahoituksesta on aina mukava uutinen. Pääset mukaan sellaiselle kurssille tai leirille, johon olet halunnutkin. Mutta tiedätkö kurssille tullessasi tarpeeksi edessä olevista päivistä? Älä arkaile kysyä. Sinua neuvovat aluesihterit, kurssien vetäjät ja ohjaajat sekä Suomen Kuurosokeat ry:n keskustoimiston henkilökunta. He kaikki ovat apunasi, jotta Sinulla olisi edessäsi hyviä ja antoisia tapahtumia. –LT

Lahti huolehtii kuulonäkövammaisistaan

Lahti kuuluu Kouvolan aluesihteeripiiriin, johon kuuluvat Lahden lisäksi mm. Lappeenranta ja Kouvola ympäristökuntineen. Alueella asuu 46 kuurosokeaa.

Marraskuussa, ennen yhdistyksen syyskokousta, kävimme aluesihteerin **Kirsti Koposen** kanssa tapaamassa Lahden sosiaalitoimiston väkeä. Kerroimme kuurosokeudesta ja ongelmista, joiden kanssa joudumme painiskelemaan joka päivä.

Kysyimme sosiaalitoimiston virkailijoilta, millä tavalla Lahti huolehtii kuulonäkövammaisistaan.

Lakisääteiset vammaispalvelut?

– Onko toiveita, että esimerkiksi tulkkipalveluun olisi tulossa laajennusta?

– Lain mukaisia laajennuksia ei ole tulossa. Jos jotakin suunnitellaan, se koskee pikemminkin entisten palvelujen supistamista.

Voimassa oleva laki on Lahdessa toteutunut hyvin tähän saakka. Myönnettyjä tuntimääriä emme ole koskaan ylittäneet. Mutta tarvittaessa asiasta kannattaa neuvotella.

– Entä tulkkipalvelujen oheiskustannukset, kuinka niihin suhtaudutaan?

– Päivärahoista, matkakustannuksista ja majoituskuluista on aina sovittava etukäteen. Pääsymaksut ovat yleensä kulukorvauksia, jotka korvataan tulkille.

Miten kuljetuspalvelu toimii?

– Jo ennen lain voimaantuloa Lahti on korvannut vammaispalveluna 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Yleensä kunnissa 18 matkaa minimimäärä, mutta samalla myös maksimi.

Lahden sosiaalitoimistossa on käytössä kuljetustukikirja, johon merkitään päivämäärä, matkan hinta, omavastuu-osuus sekä taksin numero. Kirja on todettu hyvin käytännölliseksi eikä muutoksia ole suunnitteilla. Ainoastaan omavastuu-osuus voi muuttua, jos linja-autojen kertamaksut muuttuvat.

Lahden alueella kuljetustukipalvelua käyttää noin 800 henkeä. Palveluissa on hyvin erilaisia käyttäjiä eri puolilla Suomea.

Asunnonmuutostyöt?

– Asunnonmuutostyöt ovat vammaisten subjektiivinen oikeus, jonka saavat kaikki sitä tarvitsevat.

Muutostöihin kuuluvat mm. valaistussuunnitelmat näkövammaisille, jotka tehdään yhdessä NKL:n asiantuntijan kanssa. Lahdessa nämä valaistusasiat ovat melko uutta.

Liikuntaesteisille kustannetaan yleensä keittiö- ja kylpyhuoneremontit.

Harkinnanvaraiset palvelut?

– Lahdessa harkinnanvaraisia palveluita on jouduttu supistamaan. Esimerkiksi erityisruokavaliota ei Lahdessa enää korvata. Myös autohakemuksia on hylätty rahanpuutteen vuoksi. Kodinkoneista, jotka katsotaan vamman takia tarpeellisiksi, korvataan yleensä puolet, jonka jälkeen kone siirtyy asiakkaan omistukseen.

Näiden palvelujen osalta hakemusten on oltava hyvin perusteltuja. Jokainen hakemus käsitellään yksilöllisesti. Vammaispalvelussa ei ole varallisuusharkintaa. Vain vamma ratkaisee.

Tiedustelimme vielä, miten sosiaalitoimisto suhtautuu tietokonetta koskeviin hakemuksiin.

– Tietokone on sosiaalihuollon ja terveydenhuollon asia. Tietokonehakemuksia Lahdessa on harvoin tullut eteen. Ajatus on, että peruskone hankitaan itse ja siihen liittyvät lisälaitteet, jotka tarvitaan vamman vuoksi, maksaa sairaala.

Kysymys turvallisuudesta

Kysymys vammaisen turvallisuudesta herätti keskustelua seuraavaan tapaan. – Asia on hyvin henkilökohtainen; toinen tuntee olonsa turvallisiksi ja toinen taas ei.

Asiakas voi tehdä sosiaalitoimistolle hakemuksen erilaisista turvahälytysjärjestelmistä. Mikäli hän saa kielteisen päätöksen, siitä voi hakea linjausta lääninoikeudelta.

Totesimme vielä, että Lahdessa on puute tuottavaan työhön suuntautuvasta päivätoiminnasta.

– Omia asioita hoidettaessa jokaisen kannattaa aina itse ottaa yhteyttä sosiaalitoimistoon. Yhteistyökykyä ei Lahden sosiaalitoimistolta ainakaan puutu.

Marja-Leena Roponen

*Hilkka Niemiseltä on ilmestynyt uusi kirja, **Tyttö vanhassa kaupungissa**. Kirja on jatkoa Hilkan edelliselle kirjalle **Tyttö kulki kujasilla**.*

Myytävänä ovat Hilkka Niemisen kaikki kolme kirjaa:

- *Tyttö vanhassa kaupungissa, 65 mk*
- *Tyttö kulki kujasilla, 50 mk*
- *Päivieni runot, 30 mk*

*Kirjoja voit tilata osoitteella:
Hilkka Nieminen,
Hikivuorenkatu 16 A,
33710 TAMPERE*

Suomen kansaneläkejärjestelmä muuttuu

Vuoden vaihte on tuonut mukanaan monenlaisia muutoksia, jotka vaikuttavat kansalaisten sosiaaliturvaan. Muutoksista on tiedotettu sanomalehdissä ja myös omassa uutislehdessämme. Mitä uutta ja erilaista alkanut vuosi tarjoaa; mitä näkymiä se antaa asiakaskunnallemme.

Vuoden vaihteessa kansaneläkkeen määrät muuttuvat. Keskimääräinen elinkustannusindeksi nostaa kansaneläkkeitä vain 0,3 prosenttia. Korotusta ei tule lapsikorotukseen, puolisolisiin eikä eläkkeensaajan hoitotukeen.

Syyskuussa hallitus jätti eduskunnalle esityksen kansaneläkejärjestelmän uudistamisesta. Esitykseen sisältyy monia muutoksia, jotka vaikuttavat niin nykyisiin kuin tuleviinkin eläkkeisiin. Muutokset vaikuttavat myös eri tavoin erilaisten eläkkeensaajaryhmien toimeentuloon.

Osa kansaneläkkeen saajista saa vain pelkkää pohjaosaa (täysi pohjaosa oli viime vuonna 446 markkaa kuukaudessa). Tähän ryhmään kuuluvilla työeläke ylittää perhesuhteista ja kuntaryhmästä riippuen 4 403–3 596 mk kuukaudessa.

Tammikuun alusta lähtien pohjaosa pienenee näillä eläkkeensaajilla noin 60 markkaa eli 386 markkaan kuukaudessa.

Niillä eläkkeensaajilla, jotka saavat pohjaosan lisäksi lisäosaa (vaikka vain yhden markan), pohjaosa säilyy entisen suuruisena eli 446 markkaa kuukaudessa.

Suurimmat muutokset tulevat 1.1.1996 jälkeen myönnettyihin eläkkeisiin. Uusien eläkkeensaajien kohdalla kansaneläkkeen pohjaosa määräytyy työeläkkeiden määrän mukaan, kuten nyt lisäosa. Pienin maksettava pohjaosa on 60 markkaa kuukaudessa. Uusiin eläkkeisiin ei enää myönnetä lapsikorotusta eikä puolisolisiä. Myös hautausavustuksista luovutaan.

Vuoden 1996 aikana kansaneläke koostuu vielä erillisestä pohjaosasta ja lisäosasta. Vuodesta 1997 kansaneläke tulee olemaan rakenteellisesti yhtenäinen. Kaikki pohjaosat ja lisäosat muutetaan työeläkevähenteiseksikansaneläkkeeksi. Pelkkää pohjaosaa saaneiden kansaneläkettä leikataan ensi vuoden alusta lähtien 20 prosenttia joka vuosi. Viimeistään vuoden 2001 alussa kansaneläkkeen pohjaosa poistuu kokonaan. -RK
Lähde: Kelan Sanomat

Vammaispoliittinen ohjelma valmis

Hyvä yhteiskunta kaikille!

Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE on saanut valmiiksi laajan vammaispoliittisen ohjelman, jonka se luovutti joulukuussa sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäreelle.

Ohjelma on laadittu YK:n antamien ohjeiden perusteella. YK seuraa, miten ohjeet toteutuvat eri maissa. Tavoite on, että vammaiset ihmiset ovat täysivaltaisia kansalaisia, jotka määräävät itse omasta elämästään. Vammaispoliittisen ohjelman voi tiivistää vaatimukseen: yhteiskunta kaikille!

Valtio vastuussa

Valtio on vastuussa siitä, että ihmisoikeudet toteutuvat myös meillä Suomessa. Yleiset ihmisoikeusopimukset koskevat myös vammaisia, mutta siitä huolimatta vammaiset kokevat syrjintää jokapäiväisessä elämässään. Esimerkiksi nuoria ihmisiä siirretään eläkkeen kautta pysyvästi yhteiskunnan ulkopuolelle.

Vammaisille hyvä yhteiskunta on hyvä yhteiskunta kaikille. Kaikilla ihmisillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään, tasavertaiseen kohteluun

ja määräämiseen itse itsestään. Ihmiset eivät halua sääliä, vaan täysivaltaista osallistumista.

Järjestöjen rooli

Mikä on järjestöjen rooli ohjelman toteuttamisessa?

Järjestöille lankeaa vastuu tiedottamisesta. Järjestöjen pitää luoda yhteydet valtion hallintoon ja kunnallistasolle sekä aktivoida omia jäseniään vaikuttamaan.

Järjestöjen tulee nostaa esiin epäkohtia, jotka ovat ristiriidassa ohjelman kanssa. Näiden epäkohtien esiintuomiseen voivat osallistua kaikki jäsenet.

Huomio vammoista omiin voimiin

Oikeus elämään on ihmisoikeuksista koskemattomin. Edes julkinen valta ei voi päättää siitä. Ihmisoikeuksiin kuuluu oikeus olla yksilö, erilainen ja ainutkertainen ihminen. Suurimmat esteet ovat näkymättömiä esteitä, kanssaihmissen asenteita.

Näkymättömät asenteet muuttuvat näkyviksi esteiksi, joilla vammaiset kansalaiset suljetaan pois muiden yhteydestä. Vammaisten on oltava

mukana päätöksenteossa: "Ei mitään meitä koskevaa ilman meitä!"

Ei vain leivästä

Vammaiskysymykset eivät kuulu vain sosiaalihuollolle. Kaikki ovat vastuussa siitä, että myös vammaiset ihmiset voivat osallistua kaikille tarkoitettuun toimintaan, sillä ihminen ei elä vain leivästä.

Monet erityispalvelut korjaavat niitä puutteita ja esteitä, joita vammaiset ihmiset kohtaavat elämässään. Eikö olisi järkevämpää ja kestävämpää olla alunperinkään rakentamatta noita esteitä?

Vain siten voimme mennä kohti yhteiskuntaa, joka on tarkoitettu kaikille. -LT.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto

Valtakunnallinen vammaisneuvosto eli VANE on työskennellyt vuodesta 1986 vammaisten ihmisten tasa-arvon lisäämisen ja ennakkoluulojen vähentämisen puolesta.

Toiminnan tavoitteena on kehittää vammaisten kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä löytää uusia keinoja esteettömään elämään.

VANE:ssa on 18 jäsentä sekä varajäsenet. Puolet jäsenistä edustaa valtion eri hallinnonaloja ja puolet vammaisia kansalaisia, heidän omaisiaan tai järjestöjään.

Kehitysvammaiset tekivät kirjan

Miten kehitysvammaiset ymmärtävät vaikeita uskon asioita?

Selkokirjojen tekijä Pertti Rajala päätti ottaa siitä selvää. Hän pyysi kehitysvammaisia kertomaan omia käsityksiään Jumalasta ja rukouksesta. Rajala sai yli 500 kirjettä erilaisilta kehitysvammaisilta. Aineiston joukossa oli 350 kirjoitusta ja 240 kuvaa. Näistä hän kokosi kirjan "**Ei Jumala ainakaan paha ole**".

-Aihe kiinnostaa: Jumala, usko ja rukous ovat tärkeitä asioita nuorelle kehitysvammaiselle, kertoo kirjan toimittaja Pertti Rajala.

Kaikki kirjoitukset ja kuvat eivät mahtuneet kirjaan, mutta toimittaja valitsi mahdollisimman erilaisia ajatuksia kirjan sivuille. Kirjoitukset osoittavat, että kehitysvammaisten jumalakuva on erittäin konkreettinen. Se on usein samalainen kuin lapsuuden jumalakuva, Rajala sanoo. Hänen mielestään kehitysvammaiset tarvitsevat tietoa uskosta ja uskonnosta, kuten muutkin ihmiset. Asiat on vain osattava kertoa heille selkeästi.

"Ei Jumala ainakaan paha ole"-kirjan on kustantanut Suomen Sisälähetysseuran kustantamo, Kirjaneliö. Kirjaa voi ostaa kirja-kaupoista sekä kustantajalta. Kirjan hinta on 65 mk. -LT

Opiskele itsehoitoa, tunne vastuuta omasta terveydestäsi

Itsehoito on sitä, että ihminen edistää itse omaa terveyttään ja ehkäisee ennakoita sairauksia. Itsehoito on sitä, että suosimme terveellisiä elämäntapoja. Itsehoito auttaa myös silloin, kun sairaus yllättää. Monet tutut sairaudet voimme hoitaa ja lääkittää ilman lääkärin apua. Jos omat tiedot ja hoitokeinot eivät riitä, on parasta mennä lääkäriin.

Itsehoidon tavoitteena on aktiivinen potilas, jolla on tietoa omasta terveydestään. Näin hän voi kantaa oman osansa hoitovastuusta. Itsehoidon puolesta ovat puhuneet erityisesti maamme apteekit, jotka antavat neuvoja kaikille asiakkailleen. Apteekista voi ostaa myös Itsehoito-opaskirjan, jonka hinta on 10 markkaa.

Lääkätietoa pisteillä, äänitteinä

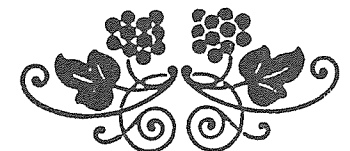
Suomen Kuurosokeat ry on mukana myös työryhmässä, joka suunnittelee terveystasvatusaineistoa erityisryhmille. Monet kuulo- ja näkövammaiset, kehitysvammaiset sekä ikäihmiset

tarvitsevat tiedonvälityksessä selkokieltä, pistekirjoitusta, isokirjoitusta, sekä äänitettyä ja viitottua aineistoa.

Lääkepakkausten etiketit eivät anna kuurosokeille tarpeeksi tietoa. Teksti on pienikokoista ja himmeää. Lääkkeiden aineiden nimet ja lääkkeiden nimet ovat monille outoja ja vaikeita. Kuuleva-näkevä asiakas voi apteekissa lukea kirjoista lisätietoja omasta lääkkeestään. Miten kuurosokea saa nämä lisätiedot?

Näkövammaisten toive on saada lääkepakkausten ohjeet pisteinä. Monia kuurosokeita auttaisi isokokoinen teksti - apteekit tarvitsevat vain suurentavat kopiokoneet. Entä, jos apteekissa olisi nauhuri? Kuurosokea asiakas saisi mukaansa äänikasetin ja voisi kotona kuunnella tietoja omasta lääkkeestään.

Hyvä lukija. Miten apteekit voisivat parhaiten palvella kuurosokeaa asiakastaan. Onko sinulla, hyvä lukija, omia kokemuksia, toiveita ja hyviä ideoita. Soita, kirjoita, kerro. - LT

Ystävätoiminta avasi uuden maailman

– Ennen ystävätoimintaa minulla ei ollut harmainta aavistusta kuurosokeudesta. En tiennyt, että ihmiset voivat kuurosokeutensa takia olla niin yksinäisiä, sanoo Heli Kauppinen, Turun kerhon tuore vetäjä. Hän näki viime syksynä lehti-ilmoituksen ystäväkoulutuksesta ja päätti samalta istumalta lähteä tutustumaan kuurosokeiden maailmaan.

Alkuun Heli melkein pä järkyttyi. Hän tajusi, ettei kuurosokea voi noin vain lähteä ulos kaupungille tapaamaan ystäviä ja tutustumaan uusiin ihmisiin.

– Vasta kun tutustuin kuurosokeisiin, tulin ajatelleeksi, miten paljon ystävät ja mielenkiintoisten asioiden tekeminen merkitsevät ihmiselle. Ystävätoiminta on todella avannut minulle uuden maailman. Voin antaa kuurosokeille ystäväilleni itsestäni jotakin, mutta saan myös heiltä itselleni paljon enemmän kuin kuulevilta ja näkevilta ihmisiltä.

– Ystävätoiminta on opettanut, miten helppoa elämä on itselleni ollut. Itsestään selvinä pitämiään asioita ei vain ole omassa elämässään osannut arvostaa tarpeeksi.

Toisaalta kuurosokeiden kanssa on kokenut senkin, miten hyvin ihminen kuitenkin pystyy elämään ja pärjäämään, vaikka tärkeät aistit puuttuvat.

Helillä on palava halu levittää tietoa kuurosokeudesta suurelle yleisölle. Häntä kiusaa todella se, että ihmiset tuntevat kuurosokeutta joko huonosti tai eivät ollenkaan. Heli järjestäisikin kouluihin tiedotuskampanjoita, joissa mukana olisivat kuurosokeat itse: vasta kontakti kuurosokeaan voi hälventää ennakkoluuloja ja todella lisätä tietoa asiasta. Näin kävi Helille itselleenkin. Kuurosokeisiin tutustuminen poisti hetkessä kaiken varautuneisuuden suhteessa heihin.

Siviilielämässä Heli on 24-vuotias perheenäiti. Perheeseen kuuluu aviomiehen lisäksi kaksi pikkupoikaa, Joonas ja Juuso.

– Ystävätoiminta on samalla myös vastapainoa kodin töille. Saan kokea, että minusta on muuallakin hyötyä, Heli kertoo. –LE.

Ritva Soininen Vuoden kirjoittaja

Äänestäjät valitsivat Ritva Soinisen Vuoden kirjoittajaksi 1995. Vuoden Kirjoittaja –kiertopalkinto luovutetaan Ritvalle yhdistyksen kevätkokouksessa, joka pidetään Varauksessa ensi huhtikuussa.

Ulla tuli töihin

Eurooppa-konferenssi lähestyy kovaa vauhtia. Sen järjestelyistä vastaamaan pestattu konferenssi sihteeri Ulla Oinonen aloitti työnsä keskustoimistolla tammi-kuussa. Ullan tehtävänä on huolehtia kaikista mahdollisista konferenssin käytännön järjestelyihin liittyvistä töistä.

Ulla on 28-vuotias filosofian maisteri, joka on opiskellut yliopistossa ranskaa ja historiaa. Aikaisemmin hän on työskennellyt maa- ja metsätalousministeriössä, jossa hän järjesti esimerkiksi metsien suojeluun liittyviä konferensseja. Nyt Ulla hyppää aivan toiseen työympäristöön, kuurosokeiden asioiden pariin.

– Konferenssi sihteerin työ on minulle ennestään tuttua. Nyt vain puitteet vaihtuvat. Järjestelyjen kannalta se, että ollaan tekemisissä kuurosokeiden kanssa vaikuttaa kaikkeen. Tämä on otettava järjestelyissä joka hetki huomioon. Tässä näkee ja oppii itsekin paljon uutta, Ulla kertoo.

– Työ vaikuttaa tässä vaiheessa oikein mielenkiintoiselta. Tulen hyvin toimeen ihmisten kanssa ja tykkään saada asioita aikaan, Helsingin Munkkiniemessä asuva ja koiria harrastava Ulla mainitsee.

Tiedottaja vaihtui Leenasta Liinaksi

Kuurosokeat ry:n tiedottaja vaihtui Leenasta Liinaksi puolen vuoden ajaksi. Leena Turunen lähti opiskeluvapaalle. Tilalle tuli uusi naama, Liina Eloaho, joka hoitaa tiedotushommia heinäkuulle saakka.

Uusi tiedottaja toivoo, että hän pystyy antamaan omaan panoksensa sen eteen, että kuurosokeiden asia tulee tunnetuksi.

Liina on aikaisemmin työskennellyt toimittajana sanoma- ja paikallislehdissä ja tiedottajana tietokonefirmassa. Yksi kesä vierähti toimittajana Selkouutiset-lehdessä. Koulutukseltaan hän on valtiotieteen maisteri. Liina on opiskellut tiedotusoppia ja sosiologiaa.

27-vuotias Liina on kotoisin Kymenlaakson Iitistä. Nykyään hän asustaa Helsingin Kalliossa.

Iloiset ja sutkauttelevat työtoverit keventävät päivää ja pätevät tietenkin helpottavat hommia.

Armi Ratia